

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

VI. De Dolo, & Contumacia, & in Possessionem missione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

tamen, ut ad coeptum iudicarii ordinis propositum festinemus, ex aliis juris libris cognoscendos relinquimus.

DE IN IUS VOCANDO. TITVLVS V.

Iudex debet habere notarium, vel duos viros idoneos, qui scribant acta iudicii. h. d.

Et si partes neque pactionibus, neque transactionibus, neque compromissis concordare reddi poterunt, ad iudicem deveniendum erit. Illud autem in primis prospicere iudicem oportebit, ne scilicet debita solemnitates in iudicio praetermittantur: adhibebiturque a publicam personam, aut duos viros idoneos, qui universa acta iudicii conscribant, ut Innocentiana constitutione, in generali Concilio edita, latius continetur.

Initium iudiciorum est citatio, sine qua omnes actus regulariter sunt nulli. h. d.

Omnia h. autem iudiciorum institutorum principium, & fundamentum sunt citationes, sine quibus omnia, quae adversus absentes in omni negotio, aut loco aguntur, viribus carent. Nam neque naturalis, neque civilis ratio quenquam indefensam iudicari permittit. Quicumque igitur cum altero iudicio contendere voluerit, ante omnia curare debet, adversarium ita moneri, ut se lectorem iudice exhibere teneatur.

Ex quatuor capitibus alioquin redditur citatio: & citatus a non suo iudice non tenetur comparere. h. d.

Ita tamen interdum pluribus modis, ut quis vocationis de se factae patere non compellatur, ut puta ex persona qualitate, loci conditione, temporis ratione, & forma citationis. Personae qualitas inefficacem reddit citationem tam jus dicens, quam etiam in jus vocati. Nam si te in jus vocet, quem tibi iudicem non esse competentem manifestum sit, dubio procul ad comparandum vocatio talis te minime coarctabit.

Qui legitime citatus invitavit iudicem, non propterea potest declinare iudicem, cum sit praeventus. h. d.

Ita tamen a contigit eum, qui legitime citatus fuerit, alterius postmodum fieri jurisdictionis, quasi praeventus, jus revocandi forum non habebit.

Citatus ad instantiam spoliatoris non tenetur comparere. h. d.

Idem juris est, si iudex quidem tuus sit, ex eo tamen te mandet vocari, ut in iudicio cum spoliatore tuo stare compellaris: nec enim antea comparere cogeris, quam ad omnia canonice relictus fueris. f.

Ex qualitate loci citatio non ardeat ad comparandum. h. d.

Locus quoque, ad quem vocatus fueris, tunc invalidum reddit citationem, cum aut incertus est, aut citans non subest jurisdictioni. Idem etiam dici poterit, si citandus extra iudicis territorium moram trahere compellatur. Tunc enim jus dicens impune non paretur. Quomodo modum & si locus citationi designatus pestilens sit, aut alias pro citato male tutus. h.

Dubius feriatu in honorem Dei etiam ex consensu partium non potest procedi. Et angustia temporis ad comparandum dati, vana citatio non est. h. d.

Ed & si te iudex iusserit adesse, aut inter angusta nimis tempora, aut quae veneranda sint divini cultus gratia, nullas vires habebit talis iussio. Quamvis enim non prorogare, sed expedire decet quaestiones, usque adeo tamen his diebus iudiciorum strepitus debet conquiescere, ut nisi vel necessitas cogat, vel pietas suadeat, consentientibus etiam partibus, processus habitus non teneat.

a Ca. quoniam contra. ext. de probatio. b gl. pen. c. Ecclesia sancta Maria. ext. de constit. c. gl. 2. can. pen. 3. q. 2. d Ca. pen. ext. de foro compet. c. gl. 2. can. pen. 3. q. 2. f C. si. q. 2. g gl. 2. c. pen. 3. q. 2. h C. ex parte tua ext. de appellat. i Ca. si. extr. de feris.

Feris indultis hominum causa renuncari potest. h. d.

Litid a tamen obtinet, si ob hominum necessitates feris indulta fuerint. Tunc enim acta cuncta tenent, si de partium processerint voluntate.

Delegatus debet in citatione inferere tenorem suae commissionis, & designare auditorium: Secus est in ordinario. h. d.

Am vero multum interest, delegatusne citet, an ordinarius. Ille enim, cum aliena utatur jurisdictione, longe remotos, non nisi literis commissionis & suae tenorem continentibus, & intra certa spacia quem vocare poterit. Et cum proprium non habeat auditorium, certum huiusmodi literis locum, ubi se citatus exhibere valeat, designare illum oportebit: cum in ordinatio nulla subit huiusmodi necessitas.

Toni quid agendum sit delegato, si jurisdictionis eius expirat in peremptorio. h. d.

Item in delegato quae potest, si peremptorie & partes is citaverit, & earum altera, die data, se se absentat contumaciter, an solum circa ultimam diei partem sit in negotio procedendum? & utrum, si duxerit expectandum, sit iterum citandus contumax? Et in hac specie multum interest, duret jurisdictionis post peremptorium terminum, an expiret. Primo enim casu, in diem alteram aequitate suadente iudex expectare poterit, nec propterea peremptorio elapso, pars contumax citanda erit, nisi gratiam eidem fecerit benignitas iudicantis: posteriore vero, ne frustra judicialis instantia evanescat, si partes, cum id noverint, se se iudici non praesentaverint, hora, qua congrue procedi possit ad exequendum, propter quod eis legitime terminum peremptorium assignaverit, ad executionem liberè procedere poterit. Discretus tamen iudex in assignatione peremptorii, non debet jurisdictionem suam, nisi necessitas urgeat, ad eod coarctare.

Citatus potest ex legitimo impedimento non comparere: quo tamen cessante debet se iudici praesentare. h. d.

Adhuc, tamen omnia solemniter peracta fuerint, nec vocatus accedat ad iudicem, quibusdam casibus excusandus erit: ut puta si factio adversarii impeditus, aut ad majus tribunal vocatus, vel vinculis, aut infirmitate detentus, aut aliis a similibus causis implicatus non accesserit. Debet tamen cessante impedimento, quanto poterit citus, iudici sui copiam facere. e.

DE DOLO ET CONTUMACIA, ET IN POSSESSIONEM MISSIONE. TITVLVS VI.

Quis dicatur contumax, & quid sit contumacia, & quibus poenitentur. h. d.

Et si iudice vocatus, & nulla legitima causa impeditus, si se iudici praesentare neglexerit, adversario aculante, contumaciae crimen incurrit. Est enim contumacia, erga iudicem vel praelatum commissa inobedientia. Haec autem varie iuribus coarctetur: nunc enim litis damno, nunc multa, nunc expensarum refectione f, & rei sequestratione, vel Ecclesiasticae sententiae & innodatione ob contumaciam suam conventus afficitur.

Ad hoc mittitur in possessionem rerum rei contumaciae, & post annum efficitur verus possessor, reservata quaestione super proprietate. h. d.

Illud quoque videtur ordinatum, ut contumace adversario tuo existente, in possessionem earum rerum, de quibus quaestio vertitur, vel h. quae alias sunt in patri-

a Ca. si. in fin. ext. de feris. b C. ext. de dilat. gl. 2. c. pen. 3. q. 2. c C. consultus nos. ext. de offi. deleg. d Quoniam. s. fratrem de carnal. ext. ut lite non contest. e C. cum dilecti. ext. de dolo & contumacia. f C. cum dilecti. in fin. ext. eod. g C. tua fraternitatis. ext. ut lite non contestata. h C. fin. 4. in alio ii. ext. ut lite non contestata.

monio rei, pro modo debiti, si personalis instituat a-
ctio, custodia causa inducatis, ut tædio affectus reus ve-
niat aliquando responsurus. Quod si a adhuc per annum
in sua contumacia perseveraverit, iudice decernente verus
possessor efficietur, super proprietate duntaxat ad versa
parti defensione reservata. Sed si missus in possessionem b
fructus dilapidet, sequestrandi erunt, & quod distractum
est in pristinum statum erit revocandum.

Si ob potentiam adversarii contumacia non possit actor possessionem ingredi, vel illam amisit, nihilominus efficiatur verus possessor elapso anno. h. d.

Si tamen propter rei potentiam c sive dolum contige-
rit, ut intra annum rem custodiendam nancisci non
possit, vel etiam acquiritam amittat, ne contumax me-
lioris, quam obediens, conditionis existat, de canonica
æquitate sancitum est, ut hoc etiam casu verus, elapso an-
no, possessor actor constituitur.

*Si reus contumax dederit cautionem de stando iuri, nec multan-
dus est, quod adversarius non fuerit passus esse in possessione. Et
missionem passus restituetur. h. d.*

Hoc tamen d tunc obtinet, cum reus nullam cautio-
nem præstitit: nam si de stando iuri caverit, nec mul-
tandus, quod in possessione actorem esse passus non fue-
rit, & missionem passus illico restituentur erit.

*Actor anno lapsa non reputatur possessor, si per eum steterit, quo
annis intraverit possessionem. h. d.*

Idem e juris est, si annus lapsus esse proponatur, per
tamen non steterit, quo minus ante terminum &
possessionem receperit, & cautionem dederit.

*Excommunicatus a delegato Principi, etiam delegato mortuo
non potest ab Ordinario absolvi, vel alio, præterquam in mortu
articulo, vel de mandato Papa. h. d.*

Quari f contigit, si delegatus, qui rem propter con-
tumaciam manifestam excommunicationis vinculo
innodavit, vel petiorem causa rei servanda in possessione
induxit, rebus eximatur humanis, an eadem iuri pa-
tere volenti, & idoneam cautionem offerenti Ordinarius
absolutionis beneficium impertiri, & possessionem resti-
tuere valeat? Et responsum est, quod cum delegatus,
quoad hoc, sit ordinario major, excommunicatus ab eo
non potest per alium, præterquam in mortis articulo, si-
ne mandato summi Pontificis absolutionis gratiam ob-
tinere, & contra adversarium recuperare, nisi alius ei in onere
succeserit, & honore.

*Passus missione, si mortuo delegato præster infra annum cautionem
de parendo iuri, etiam post annum recuperabit possessionem. h. d.*

Sed g ne missus in possessionem verus efficiatur post
annum possessor, missionem passus coram Ordinario,
vel, si ejus copiam habere nequiverit, coram publicis &
honestis viris, ut quasi prescriptionem interrumpat annu-
lem, offerre, ac præstare poterit de parendo iuri cautio-
nem, ut sic etiam post annum per Apostolicam sedem
possessionem recuperare mereatur.

*In causis beneficiaribus non habet locum missio in possessionem,
sed in locum ejus poterit procedi lite non contestata. h. d.*

Sed h ista quidem tunc procedent, cum de profanis
rebus erit disceptatio; nam qui super dignitate, perso-
natis, vel beneficio Ecclesiastico obtinendis cum aliquo
litigat possessore, ob partis adversæ contumaciam in pos-
sitionem mittendus non erit, ne per hoc ad ea ingressus
vitiolis pateat. Licebit tamen iudici hoc casu etiam lite
non contestata diligenter examinato negotio, ipsum sine
debito terminare, contumaciam absentis divina replen-
te præsentia.

Contra reum contumacem, sed si de causa liqueat, potest fer-

a Ca. i. extr. de eo qui mit. in poss. b C. 2. ex. de sequit. poss. c contingit. ext. eo. ii. d C. 1. eod. tit. e C. 2. in fin. ext. de eo qui mit. in poss. f C. pastoralis officii. 4. prætorca. ext. de off. ord. g C. pastoralis officii. 5. prætorca. ver. verum tamen. ext. de off. ord. h C. non. de eo qui mit. in poss. in 6.

*ri sententia etiam in causa profana, lite contestata: contumacia-
rem verò etiam lite non contestata. h. d.*

Quod interdem etiam in profanis obtinebit, utpote e
si contestata lite reus contumax fuerit, & de causa li-
queat, vel actor ipse contumacia crimen incurrat: quo
casu etiam lite non contestata instante reo iudex & testes
recipere, & sententiam ferre debebit.

*Si actor non venerit in termino, ad quem reum citari fecerit, de-
bet reo restituere expensas, & cavere de in posterum comparendo: alio
non admittitur ad aliam citationem. h. d.*

Idem b quoque actor, si ad terminum, ad quem adver-
sarium citari fecerit, venire contempserit, venienti reo
in expensis propter hoc factis legitime condemnabitur, &
ad aliam citationem minime admittendus erit, nisi de
fideliter in posterum comparendo idoneam cautionem
dederit.

*Iudex debet esse contentus una poena ex pluribus, qua adver-
sarium contumacem compertur: & excrecente contumacia potest eum
ad alias procedere. h. d.*

Quod autem diximus, iuribus variè contumaciam
coerceri, non est ita accipiendum, quasi omnes similes
poenas jus dicens infligere contumaci debeat, sed quod
variarum poenarum sibi datur optio: unde alterura, que
magis timeri debeat, iudex a principio contentus erit, ad
aliam nihilominus processurus, si hoc merenti proce-
ditas contumacia.

**DE LIBELLI CONCEPTIONE, ET
OBELATIONE.**

*Actor reo comparens debet clarum iudici libellum offerre, &
quod sit libellus. h. d.*

In primis igitur reo in assignato termino comparente
iudici libellum actor offerre e, & illum ita clarum &
planum, ut ex ejus inspectione deliberare reus valeat,
utrum cedere velit, an contendere, atque si contendere
sit, dispicere valeat iudex, quemadmodum a se con-
cipienda sit sententia. Nihil enim aliud est libellus d,
quam brevis scriptura, claram actoris intentionem conti-
nens, & contra adversarium necessarii conclusionens.

Libellorum alii sunt accusatorii, alii conventionales. h. d.

Porro libellorum duæ sunt species e: alii enim sunt
accusatorii, alii conventionales. Accusatorii sunt f,
quibus quis aliquos apud iudicem aliquis criminis reo
defert: de quibus quidem in præsentem nobis non est in-
stitutus sermo, sed infra suo loco & ordine dicetur. Con-
ventionales sunt g, quibus in civilibus disputationibus
utimur, dum rem nostram, aut quam nobis deberi puta-
mus, in iudicio petimus.

*Quo debeat continere libellus: & quid captus, vel oblatum libel-
lus non obligat ad respondendum: & quid iudex illum potest
lasciare. h. d.*

Exprimit igitur oblatum libellus, non solum agentis, &
conventi nomen, sed & jus dicentis, & petita rei h, &
actionis qualiter. Et si personali e experiendum sit
actione, petendi quoque causa exprimenda erit: alioqui
non legitime conventionis formam continentem conce-
pere ac destrucere poterit.

*Plures dantur casus, in quibus solemnibus libelli portitio non est
necessaria. h. d.*

Sunt tamen casus, in quibus solemnis hæc libelli obla-
tio minime est necessaria k: veluti in quibus de pla-
no ac sine strepitu & figura iudicii procedendum erit, &
in quibus etiam non contestata lite testes recipi possunt,
& alii plures.

a Causam qua. e. seq. ext. eo. b C. 1. eo. in. no. c C. no. d. i. 6. offeratur. 3. g. 3. d C. 1. in gl. i. ext. de libel. obl. e gl. i. ext. eod. tit. f Can. præscripta sit. 5. libel. 2. g. 1. g d. gl. i. can. i. eo. ii. ex. h C. 2. ex. eo. i. i. C. i. ex. eo. i. k C. i. sept. de ver. sig. Deu.

